

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
УКРАЇНЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

Кафедра військової терапії
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник кафедри військової терапії

д.м.н., проф. п-к м/с

 Галина Осьодло

« 28 » 28 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНЕ І ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий(магістерський) _____

вид дисципліни _____ професійна підготовка (обов'язкова) _____
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна _____
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Опис курсу.
2. Мета викладання дисципліни.
3. Завдання вивчення дисципліни.
4. Очікувані результати (компетентності).
5. Організація навчання.
6. Інформація про викладача.
7. Методи викладання.
8. Політика курсу.
9. Форма контролю знань.
10. Шкала оцінок.
11. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни (структура).
12. Завдання для самостійної роботи.
13. Питання до заліку.
14. Рекомендована література.

1. Опис курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологічне і психічне здоров'я» є розділ медицини, що вивчає етіологію, патогенез і клінічні прояви психічних захворювань та розробляє методи їх діагностики, лікування та профілактики. Навчальна дисципліна «Психологічне і психічне здоров'я» належить до циклу обов'язкових дисциплін, викладається у I семестрі 1 року навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем: магістр медицини; спеціальність: 222 «Медицина»; спеціалізація: «Загальна практика – сімейна медицина». Дисципліна поглиблює знання щодо теоретичних основ клінічної медицини та набуття практичних навичок з оцінки психічного стану людини, обстеження хворого психіатричного профілю, встановлення клінічного діагнозу найбільш поширених психічних захворювань, призначення лікування та проведення профілактичних заходів військовослужбовцям на сучасному рівні.

Основними організаційними формами навчання є лекційні та практичні заняття. Лекції покликані підвищити інтерес студентів до глибокого самостійного вивчення питань навчальної дисципліни. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання та формують у студентів навички клінічного мислення, прививають слухачам бажання працювати з хворими, здійснювати деонтологічний підхід до хворих, формують стійкі знання та впевненість при діагностиці та лікуванні хворих з психічними розладами.

Режим доступу до дисципліни на Навчальному порталі Української військово-медичної академії (УВМА):

<https://mccl.mil.gov.ua/course/index.php?categoryid=81>

2. Мета викладання дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологічне і психічне здоров'я» є: поглиблення знань щодо теоретичних основ клінічної медицини, набуття практичних навичок з оцінки психічного стану людини, обстеження хворого психіатричного профілю, встановлення клінічного діагнозу найбільш поширених психічних захворювань, призначення лікування та проведення профілактичних заходів військовослужбовцям в мирний та воєнний час в об'ємі, необхідному для виконання службових обов'язків за призначенням, а також в умовах проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил (АТО/ООС).

3. Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «**ПСИХОЛОГІЧНЕ І ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я**» є:

- ознайомити слухачів з методами клінічного психопатологічного обстеження хворого, що дають змогу виявити психопатологічні розлади, проведення аналізу їх кваліфікування в межах синдрому;

- удосконалення слухачами теоретичних і практичних знань з питань надання психіатричної медичної допомоги на сучасному рівні, в тому числі в умовах локального військового конфлікту та надзвичайних ситуацій (в умовах проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил (АТО/ООС);
- оволодіння сучасними практичними навичками обстеження, інструментальної та візуальної діагностики психічних захворювань;
- практичне відпрацювання лікувальної тактики хворих з психопатологічними станами та психічними захворюваннями;
- удосконалити знання вимог керівних документів МОЗ України, МО України щодо організації психіатричної допомоги в Україні та у ЗС України.

4. Очікувані результати (компетентності).

4.1. У процесі вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

- етіологію, патогенез, клінічні прояви і ускладнення, сучасні методи діагностики, лікування та профілактики основних типових форм психічних захворювань та психопатологічних станів з урахуванням досвіду проведення антитерористичної операції (АТО/ООС);
- методи інтенсивної терапії невідкладних станів при основних захворюваннях в психіатрії;
- клініко-фармакологічні особливості основних груп медикаментозних препаратів для лікування хворих з психопатологічними розладами;
- особливості психіатричної допомоги в умовах проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил (АТО/ООС);
- принципи формування діагнозів з урахуванням прийнятої в Україні термінології згідно Міжнародної класифікації хвороб ВООЗ Х перегляду, та ознайомлення з нововведеннями й особливостями в МКХ XI перегляду;
- загальні юридичні питання психіатричної, військово-психіатричної та медико-соціальної експертизи;

4.2. У процесі вивчення дисципліни слухачі повинні вміти:

- здійснювати клінічне обстеження хворих, оволодіти прийомами опитування, огляду, дослідження психічного статусу;
- виявляти та оцінювати прояви функціональних та органічних психопатологічних розладів у військовослужбовців;
- призначати та самостійно оцінювати клінічні, лабораторні, інструментальні дослідження;
- проводити диференційну діагностику, обґрунтувати клінічний діагноз відповідно до прийнятої класифікації і номенклатури хвороб;
- обґрунтувати схеми, план і тактику лікування психіатричних хворих;
- надати допомогу сучасними методами лікування хворим із психопатологічними розладами;
- оформляти і вести необхідну медичну документацію, що регламентована у психіатричних відділеннях військових госпіталів.

4.3. Компетенції, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни:

4.3.1. Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я з питань медичного забезпечення військ (сил), інших військових формувань, утворених відповідно до законів України а також цивільного населення, із застосуванням теорії і методів медичної науки, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог

4.3.2. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3 Здатність використовувати базові теоретичні знання фундаментальних дисциплін для вирішення практичних завдань за призначенням

ЗК-4 Здатність використовувати знання про основні напрямки та методи наукових досліджень для організації наукових досліджень у військово-медичній галузі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з застосуванням стандартних методик та з використанням програмно-технічних засобів

4.3.3. Спеціальні (фахові) компетентності за спеціалізацією (СК) – з врахуванням рекомендацій Всесвітньої організації сімейних лікарів.

СК-1 Здатність до управління первинним контактом з пацієнтом охоплюючи весь спектр проблем із здоров'ям, ефективно і належним чином надавати первинну медичну допомогу, раціонально використовуючи наявні ресурси охорони здоров'я, здійснюючі моніторинг, оцінку, удосконалення якості та безпечності медичної допомоги

СК-2 Здатність застосовувати пацієнт-орієнтований підхід, з урахуванням інтересів пацієнта та розглядати його проблеми в контексті існуючих обставин; надавати тривалу і безперервну допомогу, яка визначається потребами пацієнта

СК-3 Здатність розвивати спеціальні навички вирішення проблем з урахуванням поширеності хвороб та захворюваності прикріпленого населення, надавати допомогу при захворюваннях на ранніх і недиференційованих стадіях; ефективно та раціонально використовувати діагностичні і лікувальні заходи

СК-4 Здатність до комплексної оцінки пацієнтів, що мають кілька медичних проблем, потребують одночасного лікування як гострих, так і хронічних станів; управляти та координувати профілактичні заходи, лікування, догляд, паліативну допомогу та реабілітацію

СК-5 Здатність до орієнтації на громаду та узгодження з наявними ресурсами медико-санітарних потреб окремих пацієнтів і медико-санітарних потреб суспільства, в якому вони живуть

СК-6 Здатність до цілісного підходу до вирішення проблем із здоров'ям пацієнтів, враховуючи їх фізичні, психологічні, соціальні, культурні особливості

4.3.4. Військово-спеціальні компетентності за спеціалізацією (СКв)

СКв-1 Здатність до організації планування заходів медичної служби та здійснення обліку і звітності у військово-медичних підрозділах у мирний та воєнний час

СКв-3 Здатність організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської

експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час

4.4. Запланований результат навчання:

4.4.1. Загальна підготовка

РНз-2 Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

РНз-5 Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки. Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.

4.4.2. Спеціальна підготовка зі спеціалізацією

РНс-1 Вміти ефективно організувати роботу в закладі первинної медичної допомоги, з урахуванням нормативної бази та правових аспектів діяльності лікаря загальної практики-сімейного лікаря, роботу в команді, дбати про безперервний професійний розвиток.

РНс-17 Вміти застосовувати алгоритм первинної діагностики та скринінгу психічних і поведінкових розладів та їх лікування відповідно до протоколів та стандартів МОЗ України. Забезпечення маршруту пацієнта

4.4.3. Військово-спеціальна підготовка за спеціалізацією

РНв-1 Організовувати планування заходів медичної служби та здійснення обліку і звітності у військово-медичних підрозділах у мирний та воєнний час

РНв-3 Вміти організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час.

5. Організація навчання.

Обсяг дисципліни: 1,5 кредита ECTS / 45 годин.

Лекції: 2 годин.

Групові заняття: 6 годин.

Практичні заняття: 20 години.

Форма контролю: модульний контроль, залік.

Теми що розглядаються:

Кредитний модуль 1. Загальні питання психіатрії. Клінічна психіатрія в практиці лікаря загальної практики.

*Змістовий модуль 1.*Юридичні та організаційні питання психіатричної допомоги. Загальні питання психіатрії та наркології. Загальна психопатологія

Змістовний модуль 2. Шизофренія.

*Змістовний модуль 3.*Афективні розлади.

Кредитний модуль 2. Клінічна психіатрія в практиці лікаря загальної практики.

*Змістовий модуль 4.*Епілепсія.

Змістовий модуль 5. Психічні розлади при судинних захворюваннях мозку, переважно екзогенно-органічного походження.

Змістовий модуль 6. Проблема межових станів. Психогенії та неврози. Психосоматичні розлади.

Змістовий модуль 7. Розлади особистості.

Змістовий модуль 8. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю.

Змістовий модуль 9. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин.

Змістовий модуль 10. Психічні розлади при соматичних захворюваннях. Соматопсихічні розлади.

Змістовий модуль 11. Бойова психічна травма.

6. Інформація про викладача.

Викладач	Марущенко Катерина Юріївна
Контактний телефон викладача	097 9465337
E-mail викладача	katerynay@ukr.net
Формат дисципліни	Лекції, практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	1,5 кредити ЄКТС

7. Методи викладання

- фронтальна форма навчання, коли усі слухачі під контролем викладача виконують одне і теж завдання одночасно;
- індивідуальна форма навчання, коли слухачі виконують завдання послідовно, один за одним.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вміння викладач повинен використовувати наступні методи:

- пояснювально-ілюстраційний метод, при якому викладач доводить готову інформацію різними засобами, а слухачі її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня “Знати”;
- репродуктивний метод, головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача.
- проблемне викладання використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння слухачами способу

і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно. Цей метод навчає слухачів способу отримання знань. З його допомогою вони отримують навички сучасного клінічного мислення.

- частково-пошуковий (евристичний) метод служить меті поступового наближення слухачів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань щодо діагностики та лікування захворювань нервової системи, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам слухач.

- винахідницький метод є необхідним для повноцінного засвоєння досвіду лікарської діяльності. Викладач використовує його для забезпечення творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності, є умовою формування зацікавленості та потреби в такій формі діяльності. Формами застосування цього методу є: завдання на самопідготовку.

8. Політика курсу.

- слухач повинен вчасно приходити на заняття;
- у випадку пропуску лекційних / практичних занять без поважної причини, слухач може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його підсумкова оцінка буде знижена;
- слухач повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю;
- слухач має брати активну участь у практичних заняттях;
- слухач повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими слухачами, зокрема під час обговорення питань на лекційних і практичних заняттях;
- слухач на свій вибір має підготувати один реферат / одну презентацію з матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення;
- слухач може перескласти підсумкову контрольну роботу у випадку отримання оцінки «незадовільно»;
- у випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, слухач отримає «0» балів;
- якщо слухач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, слухач має право звернутися до начальника кафедри чи керівництва факультету;
- слухач повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес в УВМА.

9. Форма контролю знань

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності

слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- поточний контроль;
- самоконтроль;
- модульний (рубіжний) контроль;
- підсумковий контроль.

Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях;

Методи самоконтролю: питання самоконтролю;

Методи модульного контролю: контрольна робота, тестування, контрольне завдання;

Методи підсумкового контролю: диференційний залік.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до слухачів на початку вивчення дисципліни.

Поточний контроль – оцінювання теоретичних знань і практичних навичок слухачів з конкретного змістового модуля (логічно завершеної частини навчальної дисципліни). Проводиться на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, тестування, ситуаційні задачі, практичні завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння слухачами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності слухачів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією. Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються назаліку. Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань слухача, вміння використовувати їх при виконанні практичних завдань, навичок обстеження психіатричного хворого, встановлення клінічного діагнозу та призначення лікування. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять.

Самоконтроль призначений для самооцінки слухачами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретної теми навчальної дисципліни. З цією метою у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю.

Модульний контроль полягає в оцінюванні результатів навчання слухачів із вивчення навчального матеріалу блоку змістового модуля за результатами контрольних заходів. Модульний контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю слухачне може бути звільненим від модульного контролю. До модульного контролю слухачі допускаються без будь-яких обмежень. Критерії оцінювання результатів виконання завдань за контрольний захід доводиться до відома слухачів перед початком його проведення.

У разі порушення слухачем встановленого порядку здійснення контрольного заходу (списування, підміна завдання, використання недозволених

матеріалів чи засобів) викладач відстороняє цього слухача від виконання завдання, робить позначку в журналі обліку навчальних занять, оцінює його роботу в нуль балів (незадовільно). Слухачам забороняється обмінюватись інформацією у будь-якій формі, або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених.

Слухач, який на модульному контролі отримав оцінку “незадовільно”, повинен скласти його повторно і отримати позитивну оцінку, в іншому випадку він до підсумкового контролю не допускається. Слухачне може повторно скласти модульний контроль з метою підвищення оцінки.

Відмова слухача від відповіді на білет (тест) оцінюється як незадовільна відповідь.

Форми модульного контролю:

- усне опитування;
- письмовий контроль;
- тестування.

Модульний контроль проводиться в ході одного із навчальних занять наприкінці вивчення блоку змістового модулю у вигляді контрольного завдання. Розроблені для проведення білети (тести) повинні забезпечувати перевірку теоретичної та практичної підготовки тих, хто навчається. Для проведення модульного контролю та оцінки якості засвоєння змісту навчання для блоку змістового модуля встановлюється максимальна кількість балів, яку може набрати слухач під час навчання та за результатами контрольних заходів.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Слухач не може бути звільнений від здачі підсумкового контролю і отримати залік з початкової дисципліни «Психологічне і психічне здоров'я» автоматично.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни за умов здачі усіх передбачених програмою контрольних заходів слухач складає залік.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована), зміст і структура контрольних завдань, білетів та критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольних заходів. Названі матеріали дійсні протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни і зберігаються на кафедрі. Можливе поєднання різних форм контролю.

10. Шкала оцінок

Кожна навчальна дисципліна, незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують слухачі.

1 курс, I-е півріччя		Диференційний залік	Сума (R)
Поточний контроль та самостійна робота	Модульний контроль		
20 б.	40 б.	40 б.	100 б.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. відповіді на заняттях;
2. виконання практичних вправ та нормативів;
3. виконання модульного контрольного завдання;
4. відповідь на диференційному заліку;
5. штрафні та заохочувальні бали.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Оцінювання на змістовому модулі (семінари).

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повна та обґрунтована відповідь на запитання – максимально можлива кількість балів;
- повна відповідь на запитання – середня кількість балів;
- неповна відповідь на запитання – мінімальна кількість балів;
- відсутня відповідь на запитання – 0.

Робота на практичних заняттях.

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повне та самостійне виконання практичного завдання – максимально можлива кількість балів;
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання – середня кількість балів;
- виконання практичного завдання за допомогою викладача – мінімальна кількість балів;
- слухач не здатний виконати практичне завдання навіть за допомогою викладача – 0.

Залік.

Максимальна кількість балів за залік дорівнює: 40 балів:

- правильно та повністю виконані всі завдання контрольного роботи: 35-40 балів;
- частково виконані завдання контрольної роботи: 20-34 бали;
- завдання контрольної роботи виконані з помилками: 5-19 балів;
- завдання контрольної роботи не виконані: 0 балів.

Штрафні та заохочувальні бали.

Сума штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати: 10 балів:

- активна участь в роботі на практичних та групових заняттях: +1 бал;
- виконання завдань з удосконаленням методичних та дидактичних матеріалів з дисципліни: +1 - +3 бали;
- відсутність на практичному занятті без поважної причини: –1 бал;
- відсутність на контрольній роботі без поважної причини: –5 балів.

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (в балах) кредитного модуля – рейтингова оцінка (в балах) за дисципліну складається з суми всіх отриманих балів, але не більше 100.

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) кредитного модуля (R) переводиться згідно з таблицею.

Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну та шкалу ЄКТС здійснюється у наступному порядку:

Шкала рейтингу ТДАТУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен або диференційний залік	залік
90-100	A	5 (відмінно)	зараховано
82-89	B	4 (добре)	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	3 (задовільно)	
35-59	FX	2 (незадовільно) (з можливістю повторного перескладання)	не зараховано
0-34	F	2 (незадовільно) (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

11. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни (структура).

№ № з/п	Форма заняття	Години	Назва змістового модуля, теми занять, навчальні питання	Література	Вага оцінки
1	2	3	4	5	6
Кредитний модуль 1 Семестр I					
Змістовий модуль 1. Юридичні та організаційні питання психіатричної допомоги. Загальні питання психіатрії та наркології. Загальна психопатологія.					
1	Семінарське заняття	2	Тема 1. Юридичні та організаційні питання психіатричної допомоги. Питання: 1. Права людини. Закон України «Про психіатричну допомогу». 2. Госпіталізація особи до психіатричного закладу. 3. Методи психіатричного дослідження. 4.Класифікація психічних розладів за МКХ-10 та DSM-5, поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання, реєстри психічних розладів. 5.Методи лікування в психіатрії. 6.Експертиза психіатричного стану особи.	Рекомендована література (див.розділ 14)	6
Змістовий модуль 2. Шизофренія.					

2	Семінарське заняття	2	Тема 2. Шизофренія. 1. Клініка, теорії патогенезу, патофізіологічні концепції. 2. Преморбідні прояви. Основні клінічні симптоми 3. Клінічні форми і типи перебігу. 4. Лікування шизофренії, підтримуюча терапія. 5. Трудова, військово-лікарська, судово-психіатрична експертизи шизофренії.	Рекомендована література (див.розділ 14)	6
3	Практичне заняття	2	Тема 2. Шизофренія. Питання: 1.Вступ. 2.Контроль початкового рівня знань слухачів. 3.Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір тематичних хворих. 5.Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 6.Підсумок.	Рекомендована література (див.розділ 14)	2
Змістовий модуль 3. Афективні розлади.					
4	Самостійна робота	2	Тема 3. Афективні розлади. 1. Патогенез, перебіг та диференційна діагностика циркулярного психозу. Клінічні форми. Типи перебігу. 2. Соматовегетативні еквіваленти депресії. 3. Особливості афективних розладів у дітей. 4. Циклотимія. Дистимія. 5. Проблеми депресивних станів, їх види та диференційна діагностика. 6. Лікування циркулярного психозу. 7. Військово-лікарська експертиза.	Рекомендована література (див.розділ 14)	3
5	Практичне заняття	2	Тема 3. Афективні розлади. Питання: 1.Вступ. 2.Контроль початкового рівня знань слухачів. 3.Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4.Курація та клінічний розбір тематичних хворих. 5.Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 6.Підсумок.	Рекомендована література (див.розділ 14)	2
Кредитний модуль 2 Семестр I					
Змістовий модуль 4. Епілепсія.					
6	Самостійна робота	2	Тема 4. Епілепсія. Питання: 1.Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. 2.Зміни особистості при епілепсії. Дисфорія. 3.Особливості епілептичного недоумства. 4. Лікування. 5. Військово-лікарська експертиза при епілепсії.	Рекомендована література (див.розділ 14)	3
Змістовий модуль 5.Психічні розлади при судинних захворюваннях мозку, переважно екзогенно-органічного походження.					

7	Само- стійна робота	2	Тема 5. Психічні розлади при судинних захворюваннях мозку, переважно екзогенно-органічного походження. Питання: 1. Загальна характеристика органічних (включаючи симптоматичні) психічних розладів. 2. Психічні порушення у старечому віці. 3. Психічні порушення у хворих при соматичних, ендокринних та судинних захворюваннях. 4. Атеросклеротична астения, деменція. 5. Церебро-травматичні психози. 6. Ініціальні, лихоманкові, резидуальні інфекційні психози. 7. Лікування та профілактика. 8. Військово-лікарська експертиза.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	3
Змістовий модуль 6. Проблема межових станів. Психогенії та неврози. Психосоматичні розлади.					
8	Семі- нарське заняття	2	Тема 6. Проблема межових станів. Психосоматичні розлади. Питання: 1. Сучасний стан проблеми. 2. Визначення поняття психогенії. 3. Етіологія та патогенез психогенії. 4. Розподіл за клінічною картиною, перебігом. Гострі та затяжні психогенії. 5. Неврози (соматоформні та невротичні розлади; невротична реакція). 6. Розлади психотичного рівня (реакції на стрес, реактивні психози). 7. Психосоматичні розлади. 8. Роль спадковості, набутих факторів, особливості особистості. 9. Психогігієна та психопрофілактика. 10. Лікування. 11. Трудова, військово-лікарська та судово-психіатрична експертиза.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	6
9	Практи- чне заняття	2	Тема 6. Проблема межових станів. Психосоматичні розлади. Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 6. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 7. Підсумок.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	2
Змістовий модуль 7. Розлади особистості					
10	Практи- чне заняття	2	Тема 7. Розлади особистості. Питання: 1. Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 6. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 7. Підсумок.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	2

11	Само- стійна робота	3	Тема 7. Розлади особистості. 1.Поняття, роль соціальних факторів. 2.Класифікація та клінічні фактори. 3.Динаміка, диференційна діагностика та профілактика. 4.Військово-лікарська експертиза.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	3
Змістовий модуль 8. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю.					
12	Прак- тичне заняття	2	Тема 8. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Питання: 1.Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 6. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 7. Підсумок.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	2
13	Само- стійна робота	3	Тема 8. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Питання: 1. Патогенез, клініка, діагностика, лікування алкоголізму. 2. Вікові та статеві особливості. 3. Алкогольні психози. Лікування та профілактика. 4. Військово-лікарська експертиза.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	4
Змістовий модуль 9. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин.					
14	Прак- тичне заняття	4	Тема 9. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 5. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 6. Підсумок.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	4
15	Само- стійна робота	3	Тема 9. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. 1. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання речовин, які не внесені в державний перелік наркотиків. 2. Діагностика, особливості соматичного стану при різних наркоманіях. 3. Стаціонарне та амбулаторне лікування. 4. Військово-лікарська експертиза. 5. Соціальна та трудова реадaptaція наркоманів. Профілактика.	Рекомен- дована літерату- ра (див.роз- діл 14)	4
Змістовий модуль 10. Психічні розлади при соматичних захворюваннях. Соматопсихічні розлади					

16	Практичне заняття	2	Тема 10. Психічні розлади при соматичних захворюваннях. Соматопсихічні розлади. Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 5. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 6. Підсумок.	Рекомендована література (див. розділ 14)	2
Змістовий модуль 11. Бойова психічна травма.					
17	Лекція	2	Тема 12. Бойова психічна травма. Питання: 1. Бойова психічна травма. 2. Гостра реакція на бойовий стрес. 3. Посттравматичний стресовий розлад. 4. Лікування. Фармакотерапія екстремальних станів. 5. Реабілітація. 6. Військово-лікарська експертиза.	Рекомендована література (див. розділ 14)	-
18	Практичне заняття	4	Тема 12. Бойова психічна травма. Питання: 1. Вступ. 2. Контроль початкового рівня знань слухачів. 3. Самостійна робота слухачів під керівництвом викладача. 4. Курація та клінічний розбір хворих. 6. Контроль кінцевого рівня знань слухачів. 7. Підсумок.	Рекомендована література (див. розділ 14)	6
19	Залік	2			40

12. Завдання для самостійної роботи.

Реферати (доповіді, повідомлення, презентації):

1. Історія розвитку, предмет і завдання психіатрії.
2. Основні психопатологічні синдроми. Поняття нозології.
3. Принципи сучасної класифікації психічних розладів. Розділи Міжнародної класифікації психічних розладів 10-го перегляду (МКХ-10).
4. Організація психіатричної допомоги в Україні і в світі.
5. Розлади сприймання. Синдроми розладів сприймання.
6. Розлади уваги.
7. Патологія пам'яті.
8. Розлади мови. Психопатологічні розлади мови. Розлади мови, обумовлені переважно органічними ураженнями.
9. Розлади інтелекту. Варіанти деменцій.
10. Розлади емоцій (афектні розлади). Види розладів емоцій. Розлади волі, моторики і потягів.
11. Розлади свідомості. Потьмарення свідомості (кількісні зміни свідомості). Зміни свідомості (якісні розлади свідомості).
12. Позитивні (психопродуктивні) синдроми.
13. Невротичні синдроми.
14. Психопатичні і психопатоподібні синдроми.

15. Епілептичні і епілептиформні синдроми.
16. Негативні (дефіцитарні) синдроми.
17. Преморбідні типи особистості. Акцентуації характеру.
18. Розлади особистості.
19. Афектні розлади настрою.
20. Сучасні уявлення про шизофренію.
21. Сучасні аспекти наркології.

13. Питання до заліку

1. Юридичні та організаційні питання психіатричної допомоги. Закон України «Про психіатричну допомогу».
2. Методи обстеження психічнохворих. Синдром розладів мислення та сприйняття.
3. Методи обстеження психічнохворих. Синдроми розладів пам'яті та свідомості.
4. Шизофренія. Основні клінічні симптоми. Клінічні форми і типи перебігу. Лікування.
5. Шизофренія. Типи розвитку шизофренії. Лікування шизофренії, підтримуюча терапія. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза шизофренії.
6. Афективні розлади. Патогенез, перебіг та диференційна діагностика. Клінічні форми. Типи перебігу. Лікування.
7. Проблема межових станів. Психосоматичні розлади. Сучасний стан проблеми. Визначення поняття психогенії. Етіологія та патогенез психогенії. Роль спадковості, набутих факторів, особливості особистості.
8. Розлади особистості. Поняття, роль соціальних факторів. Класифікація та клінічні фактори. Динаміка, диференційна діагностика та профілактика. Трудова, військова та судово-психіатрична експертиза.
9. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю. Патогенез, клініка, діагностика, стадії його розвитку. Вікові та статеві особливості. Алкогольні психози. Лікування та профілактика.
10. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Канабіноїди. Клініка. Лікування та профілактика.
11. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Опіоїди та опіати. Клініка. Лікування та профілактика.
12. Гостре отруєння алкоголем та його сурогатами. Етіологія. Патогенез. Клініка. Невідкладна допомога.
13. Бойова психічна травма. Гостра реакція на стрес. Лікування. Реабілітація.
14. Бойова психічна травма. Посттравматичний стресовий розлад. Лікування. Реабілітація.

Приклади клінічних задач, які виносяться на залік.

Задача 1

Комплекс вегетативних, сомато-неврологічних і психічних порушень, що виникають у хворих на алкоголізм під час стримування від споживання алкоголю

після тривалого і масивного пияцтва:

Алкогольний абстинентний синдром;

Онейроїдна кататонія.

Судинне слабоумство.

Аутизм.

Пізній травматичний психоз.

Задача 2

Хворий 36 років, через 10 годин після вживання 400 мл горілки, висловлює скарги на загальну слабкість, розбитість, головний біль, запаморочення, спрагу, сухість у роті, відсутність апетиту, рідкі випорожнення, підвищення артеріального тиску до 150/100, відчуття серцебиття, неприємні відчуття в області серця, поганий настрій, зниження працездатності. Всебічно орієнтований вірно. Такі прояви є ознакою у хворого:

- **Постінтоксикаційного періоду після вживання алкоголю;**
- Патологічного афекту.
- Астенічної сплутаності.
- Деліріозного синдрому.
- Сутінкового стану свідомості.

Задача 3

Хворий 44 роки, доставлений в приймальне відділення лікарні з діагнозом: відкритий перелом кісток правої гомілки, множинні забої та садна м'яких тканини нижніх кінцівок та тулуба. Зі слів хворого, намагаючись втекти від бандитів хворий стрибнув з третього поверху гуртожитка, оскільки чітко був впевнений у загрозі його фізичного знищення. Хворий запевняв, що його «замовили» охоронцям гуртожитка його сусіди по кімнаті. Кожний, хто знаходився поруч, є членом банди головорізів, всі мешканці гуртожитка стежили за ним. Також хворий відмічає, що бачив, як у руках одного з переслідувачів блиснув піратський золотий ніж, в іншого з кишені висувалося дуло пістолета, чув репліки з сусідньої кімнати на свою адресу. При контакті хворий тривожний, розгублений, наполягає викликати поліцію, оскільки помітив у приймальному відділенні двох санітарів з зазначеної банди. Зі слів супроводжуючих, на момент отримання травм, пройшло біля двох діб після тижневого вживання міцних алкогольних напоїв у великій кількості. Який синдром виник у хворого?

- **Гострий алкогольний параноїд**
- Маскована депресія
- Кататоно-гебефренне збудження
- Алкогольна дисимуляція
- Нормогнозичний

Задача 4

Хвора 37 років, під час сварки з чоловіком, який відвідував її у відділенні клініки, впала на килим, закотила очі. Незабаром у хворої виникли тонічні судоми, що тривали 4 хвилини, які змінилися на клонічні судоми усього тіла.

Об'єктивно: прикус язика був відсутній, мимовільного сечовипускання не спостерігалось, реакція зіниць на світло під час нападу була збережена. Тривалість нападу становила 15 хвилин. Який діагноз є найбільш вірогідним?

- Істеричний напад
- Генералізований тоніко-клонічний напад.
- Абстинентний синдром
- Субдепресія з переважанням функціональних рухових розладів.
- Кататоно-гебефренне збудження

14. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Актуальні питання психіатрії у практиці сімейного лікаря : навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів- слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / Ю. В. Вороненко [та ін.] ; за ред.: Ю. В. Вороненко, О. Г. Шекери, В. Д. Мішиєва ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П.Л. Шупика, Ін-т сімейн. медицини. - Київ : Заславський О.Ю., 2018. - 142 с.
2. Війна в Україні: патоморфоз психічних і поведінкових розладів / Б. В. Михайлов, С. А. Риженко, С. М. Мороз. - Київ : Дніпро, 2019. - 377 с.
3. Воєнно-польова терапія. Підручник. Осьодло Г.В., Верба А.В., Козачок М.М., Бойчак М.П., Желеховський О.А., Казмірчук А.П., Коваль М.М., Красюк О.А., Луценко С.В., Селюк М.М., Сиропятов О.Г., Трихліб В.І. – К., СПД Чалчинська, 2017. – 620 с.
4. Гостра бойова контузійна черепно-мозкова травма: патогенез, діагностика, лікування / Бовт Ю. В.[та ін.] ; за ред. В. О. Коршняка. - Харків : Лібуркіна Л.М., 2018. - 154 с.
5. Клініка, неврологічні та соматичні ускладнення внаслідок вживання алкоголю. Навчальний посібник./ Л.В. Животовська, А.М. Скрипніков, І.М. Скрипник, Ю.О. Фисун . — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2015. – 131с.
6. Невідкладна допомога в психіатрії та наркології / О. С. Чабан, О. О. Хаустова, В. Ю. Омелянович. — Київ : Медкнига, 2019. - 165 с.
7. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник: у 2-х томах/ Наталія Пророк, Ольга Запорожець, Джошуа Креймеєр, Людмила Гридковець, Людмила Царенко та ін.. — Київ, 2018. Том 1. — 208 с.
8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник: у 2-х томах/ Л. Царенко, Т. Вебер, М. Войтович, Л. Гриценко, В. Кочубей, Л. Гридковець. — Київ, 2018. Том 2. – 240 с.
9. Охорона психічного здоров'я в умовах війни : у 2 т / Амер.-укр. мед. фундація; пер. з англ.: Т. Охлопкова, О. Брацюк;. - Київ : Наш Формат, 2017. Т. 2. - 2017. - 546 с.
10. Охорона психічного здоров'я в умовах війни : у 2 т. / Амер.-укр. мед. фундація; пер. с англ. Т. Семигіна [та ін.]. - Київ : Наш Формат, 2017. Т. 1. - 2017. - 568 с.

11. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.
12. Психіатрія і наркологія: підручник / Г.Т. Сонник, О.К. Напрєєнко, П86 А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Н.Ю. Напрєєнко; за ред. О.К. Напрєєнка. — 3-є вид., випр. — К.: ВСВ «Медицина», 2017. — 424 с.
13. Психіатрія особливого періоду: навчальний посібник/ 2-е вид. перероб. і доп. // Ю.В. Рум'янцев, О.Г. Сиропятов, Г.В. Осьодло, Г.В. Іванцова, О.В. Друзь. — К.: «МП Леся», 2015. — 228 с.
14. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навч. посіб. / Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва та ін.- К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 344 с.
15. Психіатрія та наркологія: навчально-методичний посібник / А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. — К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 224 с.
16. Психіатрія. Еталони практичних навичок : навчальний посібник / В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович, Є. Г. Гриневич; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П.Л. Шупика. — К.: Медінформ, 2018. — 173с.https://nmapo.edu.ua/images/instdimed/kafDityh/Elektronniy_posibnik/public_html/index.html
17. Психосоціальна дезадаптація при посттравматичному стресовому розладі у жінок. Монографія/ А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2016. — 168с.
18. Реабілітація постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад / К. Д. Бабов [та ін.] ; за ред. В. В. Стеблюк. - Одеса : Поліграф, 2015. - 238 с. - Одеса: Поліграф, 2015. - 238 с. : табл.
19. Реабілітація постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад / К. Д. Бабов [та ін.] ; за ред. В. В. Стеблюк. - Одеса : Поліграф, 2015. - 238 с. - Одеса: Поліграф, 2015. - 238 с. : табл.
20. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту / В. С. Гічун, А. Г. Кириченко, В. М. Корнацький [та ін.]. - Дніпро : Акцент ПП, 2019. - 323 с.

Додаткова:

1. Алкогольна залежність: клініка, терапія та реабілітація. Монографія/ Л.В. Животовська, А.М. Скрипніков, О.К. Напрєєнко, Г.Т. Сонник . — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. - 258 с.
2. Аутоагресивна поведінка підлітків. Монографія/ О.В. Погорілко, А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. — 141с.
3. Афективні розлади: клінічний та психофармакологічний аспекти. Навчально-методичний посібник/ В.М. Бобирьов, А.М. Скрипніков, О.С. Телюков . — Полтава: «Дивосвіт», 2014. — 133с.
4. Детская психиатрия: учебник / Г.М. Кожина, В.Д. Мишиев, В.И. Коростий и др.; под. ред. проф. Г.М. Кожиной, проф. В.Д. Мишиева. — К.: ВСИ «Медицина», 2012. — 416 с.

5. Діагностичний процес у психіатрії. Навчально-методичний посібник/ А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. — Полтава, «АСМІ», 2012 – 128с.
6. Клиническая суицидология: Монография/Л.Н.Юрьева. — Днепропетровск:Пороги, 2006. - 472 с.
7. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: Підручник / За ред. І.С. Зозулі. Розділ: Невідкладна допомога в психіатрії. Кузнецов В.М.— К.: ВСВ "Медицина", 2012. — 728 с.
8. Медицинская психология. Учебно-методическое пособие/ А.Н. Скрипников, Г.Т.Сонник, Л.В. Животовская, Ю.А. Фисун, В.В. Шиндер. — Полтава: ООО «АСМІ», 2017. – 271 с.
9. Невідкладна допомога при психічних захворюваннях : метод. вказ. для підготовки лікарів-інтернів, слухачів передатестаційних циклів зі спеціальності «Медицина невідкладних станів» / упор. А.А. Хижняк, С.С. Дубівська. – Харків : ХНМУ, 2013. – 40 с.
10. Неврология: учебник / И.А. Григорова, Л.И. Соколова, Р.Д. Герасимчук и др.; под ред. И.А. Григоровой, Л.И. Соколовой. — К.: ВСИ “Медицина”, 2016. — 680 с.
11. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. - К. : ВСВ «Медицина», 2018. - 312 с.
12. Основи медичної психології. Навчально-методичний посібник/ В.М. Ждан, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Г.Т.Сонник, М.О. Денеко. — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 255с.
13. Перинатальна психологія. Монографія / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков.— К.: Видавничий дім Медкнига, 2017. — 168 с.
14. Психіатрія / О.К. Напрєєнко, О.Г. Сиропятов. За ред. проф. О.К. Напрєєнка. – К.: Здоров'я, 2010. – 584 с
15. Психіатрія / під ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова – Харків: Оберіг, 2013. – 1164 с.
16. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві: збірник матеріалів ІV Всеукраїнської науковопрактичної конференції (18 жовтня 2019 року) / уклад. З. Р. Кісіль. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 312 с.
17. Психологія травмуючих ситуацій. Навчально-методичний посібник/ Мороз Р. А. — Миколаїв: Іліон, 2018. — 298 с.
18. Сыропятов О.Г. Дзеружинская Н.А. Интервальная психопатология: Пособие для врачей и психологов. – К.: Издатель А.Т. Ростунов, 2013. – 356 с.
19. Сыропятов О.Г., Напрееенко А.К., Дзеружинская Н.А. Друзь О.В., Петрина Н.Ю. Неотложные состояния в наркологии: Учебное пособие. – К. Издатель А.Т. Ростунов, 2013. – 272 с.
20. Ургентна психіатрія (клініка, психодіагностика, терапія невідкладних станів)/ Дзюб Г. К., Кузнецов В. М., Нестерчук Н. В.— К., 2010. — 190 с.
21. Psychiatry / ed. J. H. Scully. - 4th ed. - Philadelphia etc. : Lippincott Williams & Wilkins, 2001. - XI, 339 p. : ill., tab. - (National Medical Series for Independent Study). - Ind.: p. 335-339. - ISBN 0-683-0791-6.

22. Stahl's essential psychopharmacology : neuroscientific basis and practical application / Stephen M. Stahl ; with illustrations by Nancy Muntner. – Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York. – 2013. - 4th ed. - 626 p..

Нормативно-правова база (в т.ч.. ВЛК, оформлення направлення на МСЕК):

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1317 “Питання медико-соціальної експертизи ” (редакція від 16.08.2019)
2. Наказ МОЗ України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» (редакція від 13.03.2020).
3. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 №19 (зі змінами)
4. Наказ МОУ від 14.08.2008 № 402 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України» із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства оборони.

Провідний лектор:

Старший викладач кафедри військової терапії
підполковник медичної служби

Марущенко К.Ю.